

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ II

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΕΜΠ

ημερίδα διάχυσης αποτελεσμάτων

Διδακτορική έρευνα με τίτλο:
«Εναλλακτικές μορφές τουρισμού και αναδυόμενοι
τουριστικοί προορισμοί.
Ο ρόλος του σχεδιασμού στη χωρική τους διάρθρωση
και οι προϋποθέσεις ανάπτυξής τους»

Υπότροφος: Αναστασία Τουφεγγοπούλου

Επιστημονικός υπεύθυνος: Σοφία Αυγερινού-Κολώνια

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

22.05.2014

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ερευνητικός προβληματισμός

Ο τουρισμός είναι ένα θέμα κρίσιμο για την αναπτυξιακή πορεία της Ελλάδας και επίκαιρο για τις χωρικές και περιβαλλοντικές του διαστάσεις.

Προ κρίσης:

- Υπονοείται ότι το τουριστικό φαινόμενο έχει αγγίξει τα όριά του.
- Κατανοείται η αναγκαιότητα χωρικής ρύθμισης της τουριστικής δραστηριότητας («ο χώρος δεν αποτελεί πλέον μόνο αντικείμενο θαυμασμού, αναπλάθεται, μετασχηματίζεται αλλά και χρησιμοποιείται – υποβαθμίζεται»).

Εν μέσω κρίσης:

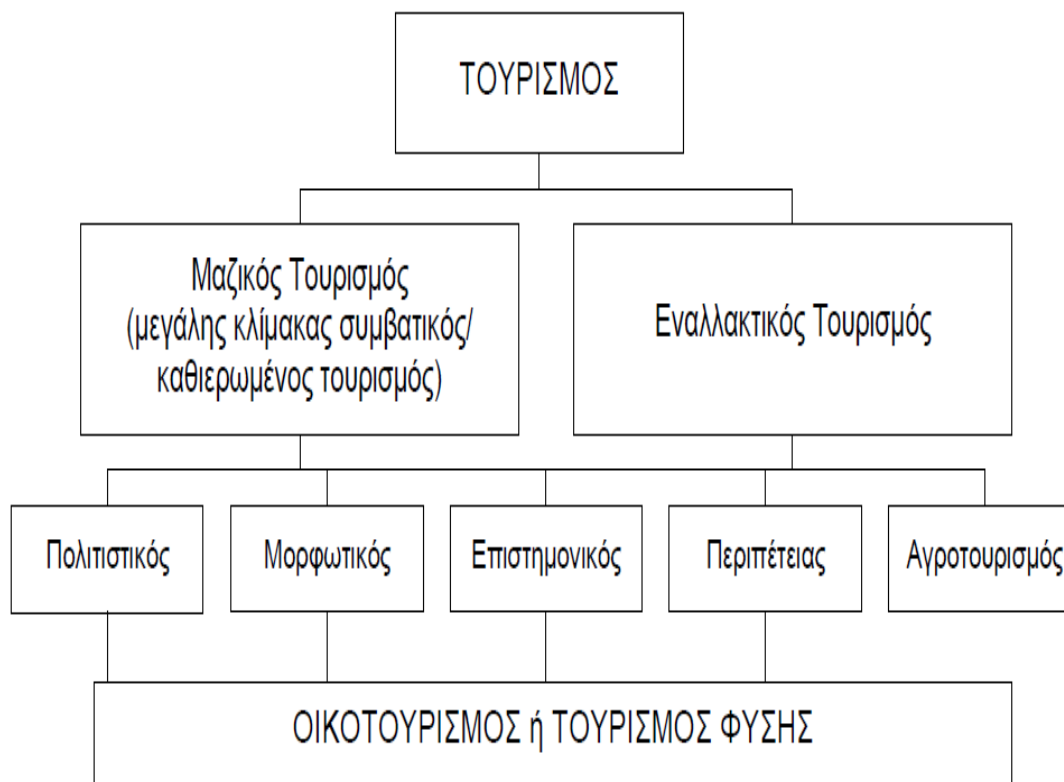
- Ο τουρισμός ανάγεται σε ένα από τα βασικά μέσα για την ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας.
- Προωθούνται νέα πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης (ενίσχυση των οργανωμένων υποδοχέων τουρισμού- σύνθετα τουριστικά καταλύματα).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η επιλογή του οικοτουρισμού ως ένας εκ των βασικών εκφραστών του προτύπου του βιώσιμου τουρισμού

Πηγή: Mieczkowski, 1995 όπ. αναφ. στο Κομίλης, 2007, σελ.36

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κλίμακα του χώρου (από την ευρωπαϊκή έως την τοπική) - Ερωτήματα προς διερεύνηση

- Δεν υπάρχει κατάλληλη κλίμακα μελέτης του τουριστικού φαινομένου. Οι τουριστικές μονάδες παρουσιάζουν περιοχές ολοκλήρωσης που χαρακτηρίζονται από γεωγραφική ασυνέχεια .
- Αφενός ο τουρισμός αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο αφετέρου διαμορφώνεται σε τοπικό επίπεδο, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες κάθε τόπου (προσφερόμενο τουριστικό προϊόν) .

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κλίμακα του χώρου (από την ευρωπαϊκή έως την τοπική) - Ερωτήματα προς διερεύνηση

- 1° Ερευνητικό Ερώτημα:** Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του τουρισμού και ειδικότερα στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης του.
- 2° Ερευνητικό Ερώτημα:** Η κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας στον ελλαδικό χώρο και οι παράγοντες που την προσδιορίζουν.
- 3° Ερευνητικό Ερώτημα:** Η οργάνωση του οικοτουρισμού σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.
- 4° Ερευνητικό Ερώτημα:** Ο ρόλος του σχεδιασμού στη χωρική οργάνωση του οικοτουρισμού.
- 5° Ερευνητικό Ερώτημα:** Οφέλη από την ανάπτυξη του οικοτουρισμού.
- 6° Ερευνητικό Ερώτημα:** Οικοτουρισμός και αειφόρος ανάπτυξη: προϋποθέσεις και σχέσεις.
- 7° Ερευνητικό Ερώτημα:** Προοπτική για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού: αρχές και προϋποθέσεις.

Δευτερογενής και Πρωτογενής έρευνα - Συγκέντρωση, Ανάλυση, Επεξεργασία και Αξιολόγηση δεδομένων - Σύνταξη κειμένου

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Θεωρητικό πλαίσιο τουρισμού- οικοτουρισμού
Ανασκόπηση και αξιολόγηση ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας, υπό το πρίσμα της χωρικής διάστασης του φαινομένου.

Ευρωπαϊκή πολιτική για τον τουρισμό- οικοτουρισμό
Ανάλυση και συνθετική αξιολόγηση των ανακοινώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον τουρισμό
Η δευτερογενής έρευνα αφορά κυρίως:

- Νομοθετικής φύσης έγγραφα (οδηγίες, κανονισμοί, αποφάσεις).
- Επίσημα κείμενα πολιτικής της ΕΕ που έχουν κατευθυντήριο και όχι δεσμευτικό χαρακτήρα (ανακοινώσεις, συστάσεις, γνώμες).
- Επιχειρησιακού χαρακτήρα σχέδια (σχέδια δράσης).
- Στοιχεία από οργανισμούς και αποκεντρωμένους φορείς που έχει θεσπίσει η ΕΕ (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος).

Χωρική οργάνωση του τουρισμού σε εθνικό επίπεδο
Ανάλυση και συνθετική αξιολόγηση ελληνικών νομικών κειμένων- ΦΕΚ (Νόμοι, Υπουργικές Αποφάσεις κ.λπ.) και στοιχείων από φορείς/ οργανισμούς (ΕΛΣΤΑΤ, ΞΕΕ κ.λπ.).

Χωροταξικός σχεδιασμός του τουρισμού - οικοτουρισμού
Παρουσίαση και κριτική προσέγγιση των κατευθύνσεων και επιλογών του ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό, με έμφαση στον οικοτουρισμό.

Οργάνωση και ανάπτυξη του οικοτουρισμού σε εθνικό επίπεδο (έρευνα - οδηγός)
Δευτερογενής έρευνα
Πρωτογενής έρευνα (έρευνα πεδίου)

Οργάνωση και ανάπτυξη του οικοτουρισμού σε τοπικό επίπεδο- Ζαγοροχώρια (έρευνα τεκμηρίωσης)
Δευτερογενής έρευνα
Πρωτογενής έρευνα (έρευνα πεδίου)

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ - ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ - ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΕΛΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

2009

2010

2011

2012

2013

2014

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στόχος η καταγραφή και αξιολόγηση των βασικών χαρακτηριστικών:

- της οικοτουριστικής ζήτησης (αριθμός οικοτουριστών, χωρική και χρονική κατανομή ανά προστατευόμενη περιοχή και μήνα)
- της οικοτουριστικής προσφοράς (προστατευόμενες φυσικές περιοχές και η κατανομή τους στον ελλαδικό χώρο)
- της τουριστικής εικόνας των οικοτουριστικών προορισμών
- του σχεδιασμού του οικοτουρισμού (ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες, κοινές υπουργικές αποφάσεις/ προεδρικά διατάγματα καθορισμού και οριοθέτησης προστατευόμενων περιοχών, σχέδια διαχείρισης)
- των φορέων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών που εμπλέκονται στη διαδικασία της οικοτουριστικής ανάπτυξης
- των τουριστικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον οικοτουρισμό

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στοιχεία προσδιορισμού της Έρευνας Πεδίου

Πληθυσμός- στόχος	Δείγμα	Τεχνικές συγκέντρωσης δεδομένων	Χρονικό Πλαίσιο	Ερευνητικός Σκοπός
Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών	Απογραφικό	Βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα Δομημένη συνέντευξη	Μάιος- Δεκέμβριος 2012	Διερεύνηση/ Περιγραφή
Τουριστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον οικοτουρισμό	Αξιολογικό	Βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα Δομημένη συνέντευξη	Μάιος- Σεπτέμβριος 2012	Διερεύνηση/ Περιγραφή
Φορείς με δραστηριότητες σχετικές με τον οικοτουρισμό	Αντιπροσωπευτικό	Ημιδομημένη συνέντευξη	Μάιος- Σεπτέμβριος 2012	Διερεύνηση
Ειδικοί του τουρισμού	Αξιολογικό	Ημιδομημένη συνέντευξη	Μάιος- Σεπτέμβριος 2012	Διερεύνηση

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Προσδιορισμός των κριτηρίων αξιολόγησης

α) για τους 28 Φορείς Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών της Ελλάδας, τα κριτήρια είναι:

- Η αναγνώριση της περιβαλλοντικής σπουδαιότητας των ΠΠ.
- Η πρόοδος που έχει επιτευχθεί στο σχεδιασμό των ΠΠ και η προοπτική προστασίας.
- Οι υποδομές και δραστηριότητες των ΦΔ ως προϋποθέσεις για την οικοτουριστική ανάπτυξη.
- Η τουριστική ζήτηση.

β) για τις τουριστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην Ελλάδα, με έμφαση στον οικοτουρισμό, τα κριτήρια είναι:

- Η γεωγραφική κατανομή των επιχειρήσεων.
- Η νομική μορφή των επιχειρήσεων και το έτος ίδρυσής τους.
- Η συμμετοχή των τουριστικών γραφείων στο σύνολο των επιχειρήσεων.
- Το αντικείμενο- δραστηριότητες των επιχειρήσεων.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Προστατευόμενες περιοχές υπό την ευθύνη φορέων διαχείρισης
- Έδρα φορέα διαχείρισης

Πηγή: geodata.gov.gr, Ιδία επεξεργασία

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

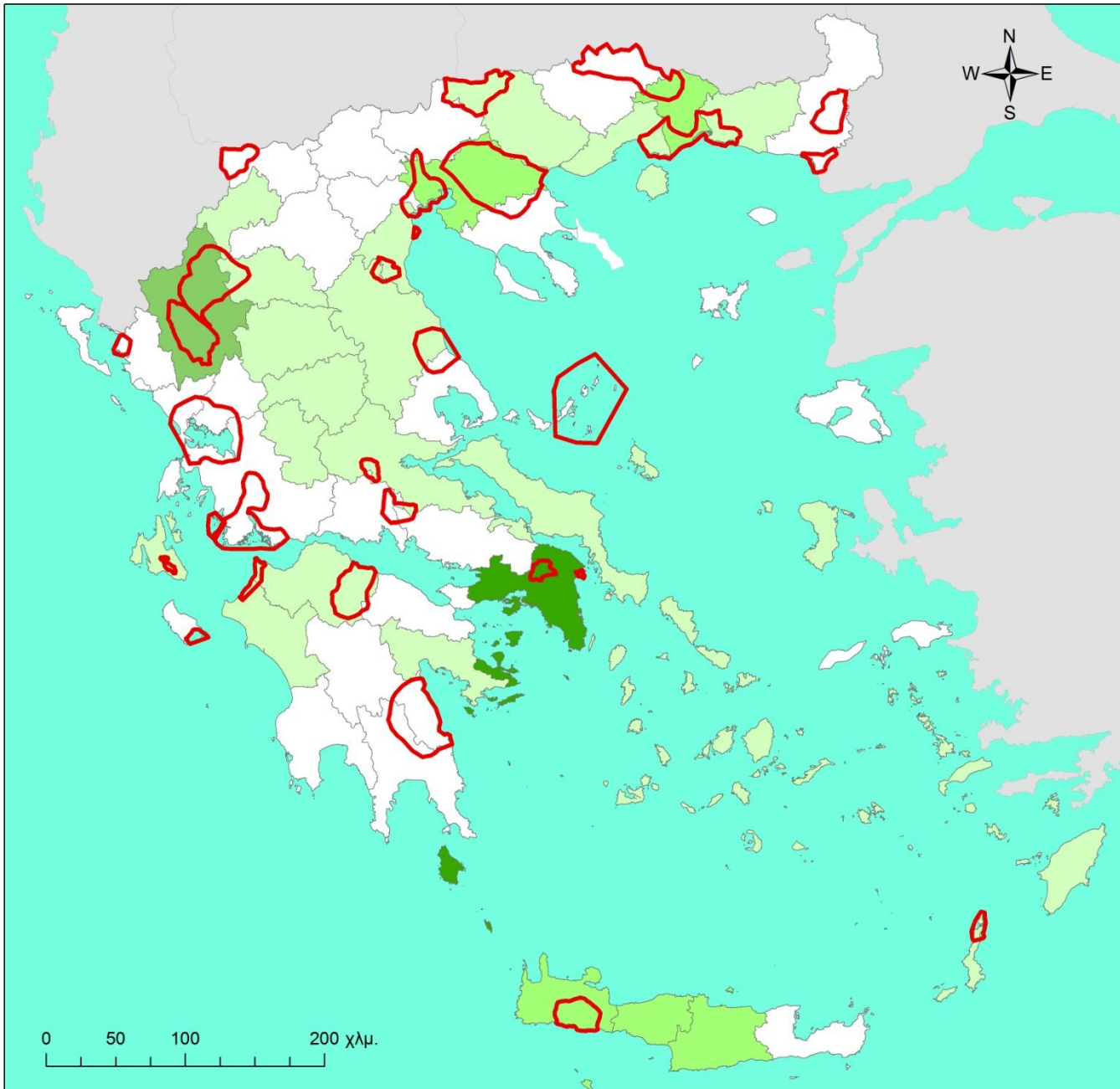
Διδακτορική Διατριβή

Εναλλακτικές μορφές τουρισμού και αναδυόμενοι τουριστικοί προορισμοί. Ο ρόλος του σχεδιασμού στη χωρική τους διάρθρωση και οι προϋποθέσεις ανάπτυξής τους.

Εκπόνηση: Αναστασία Τουφεγγοπούλου

Επιβλέπουσα: Σοφία Αυγερινού-Κολώνια, Καθηγήτρια

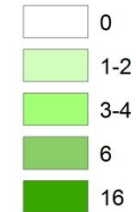
ΧΑΡΤΗΣ 6.1: Προστατευόμενες περιοχές υπό την ευθύνη φορέων διαχείρισης

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

 Προστατευόμενες περιοχές υπό την ευθύνη φορέων διαχείρισης

Αριθμός τουριστικών επιχειρήσεων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Διδακτορική Διατριβή

Εναλλακτικές μορφές τουρισμού και αναδυόμενοι τουριστικοί προορισμοί. Ο ρόλος του σχεδιασμού στη χωρική τους διάρθρωση και οι προϋποθέσεις ανάπτυξής τους.

Εκπόνηση: Αναστασία Τουφεγγοπούλου

Επιβλέπουσα: Σοφία Αυγερινού-Κολώνια, Καθηγήτρια

ΧΑΡΤΗΣ 6.3:
Προστατευόμενες περιοχές και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον οικότουρισμό

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Γενικά συμπεράσματα

- Αν και το θεσμικό πλαίσιο ισχυροποιεί τους φορείς διαχείρισης, στην πράξη είναι αποδυναμωμένοι λόγω σοβαρών και χρόνιων ελλείψεων σε οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους.
- Προβλήματα διαχείρισης αυτών των περιοχών καθώς μέχρι σήμερα οι δ/νσεις δασών έχουν τον κυρίαρχο ρόλο.
- Σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των ΦΔ σε επίπεδο δραστηριοποίησης.
- Ο σχεδιασμός στις προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα κρίνεται ελλιπής, αποσπασματικός και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και ανύπαρκτος γεγονός που περιορίζει σε μεγάλο βαθμό τις δυνατότητες για προστασία.
- Πολλές επιχειρήσεις τιτλοφορούνται ως "οικοτουριστικές" ενώ έχουν ελάχιστα ή κανένα από τα σχετικά χαρακτηριστικά (λίγες περιπτώσεις εξαιρούνται).

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

Στοιχεία προσδιορισμού της Έρευνας Πεδίου

Πληθυσμός- στόχος	Δείγμα	Τεχνικές συγκέντρωσης δεδομένων	Χρονικό Πλαίσιο	Ερευνητικός Σκοπός
Οικοτουρίστες	Αξιολογικό	Ερωτηματολόγιο	Μάιος 2013	Διερεύνηση/ Περιγραφή
Φορείς με δραστηριότητες σχετικές με τον οικοτουρισμό	Αντιπροσωπευτικό	Ημιδομημένη συνέντευξη	Μάιος- Δεκέμβριος 2013	Διερεύνηση
Φορείς με γνώση των χαρακτηριστικών της περιοχής μελέτης	Αντιπροσωπευτικό	Ημιδομημένη συνέντευξη	Μάιος- Δεκέμβριος 2013	Διερεύνηση

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

Πρώτα συμπεράσματα από την έρευνα στους οικοτουρίστες

Δημογραφικά και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά:

- Επιλέγεται από αλλοδαπούς τουρίστες διαφόρων εθνικοτήτων (66,7%)
- Υπερτερούν στην αναλογία οι άνδρες (56,7%) έναντι των γυναικών (43,3%) οικοτουριστών
- Ο οικοτουρισμός ασκείται από τις ηλικίες άνω των 25 και ιδιαίτερα από άτομα ηλικίας 55-64 (36,7%)
- Διακρίνονται για το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης (40% είναι τουλάχιστον κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ/ΤΕΙ)
- Ο τόπος προέλευσής του είναι τα αστικά κέντρα (90%)
- Εντοπίζονται σχεδόν σε όλες τις κλίμακες εισοδήματος (το μεγαλύτερο ποσοστό 26,7% μεταξύ 40.000-60.000 ευρώ)

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

Πρώτα συμπεράσματα από την έρευνα στους οικοτουρίστες

Στοιχεία τουριστικής ζήτησης και προσφοράς:

- Το 80% των ερωτώμενων επισκέφτηκε για πρώτη φορά τα Ζαγοροχώρια, κυρίως μέσω της πρότασης κάποιου φίλου/συγγενή (36,7%)
- Οι διανυκτερεύσεις στον προορισμό κυμαίνονται από 1 με μέγιστο αριθμό τις 6 και συνήθως (66%) συνδυάζουν το ταξίδι στα Ζαγοροχώρια με επίσκεψη και σε άλλον προορισμό (63,3%).
- Ως κυρίαρχος πόλος έλξης έχει καταγραφεί το φαράγγι του Βίκου (66,7%) και ακολουθούν οι παραδοσιακοί οικισμοί (20%)
- Το κυρίαρχο κίνητρο είναι το φυσικό περιβάλλον (86,2%)
- Οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στον προορισμό κατά σειρά προτεραιότητας είναι: οι επισκέψεις- περιηγήσεις στο δρυμό, η πεζοπορία και η παρατήρηση
- Η οργάνωση του ταξιδιού έχει γίνει μεμονωμένα (99,3%) από τον κάθε έναν οικοτουρίστα
- Επιλέγουν για τη διαμονή τους κυρίως ξενοδοχεία μεσαίας κατηγορίας (60%)

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

Πρώτα συμπεράσματα από την έρευνα στους οικοτουρίστες

Ενδιαφέρον για τις προστατευόμενες περιοχές:

- Το 60% ενδιαφέρεται πολύ για τις φυσικές περιοχές
- Συμβάλλουν με δράσεις στην προστασία τους όπως μέσω της συμμετοχής σε περιβαλλοντικές οργανώσεις (20%), μέσω της ενημέρωσης- εκπαίδευσης (23,3%) κ.λπ.
- Σε μεγάλο ποσοστό πιστεύουν ότι ο τουρισμός είναι επιβλαβής για το φυσικό περιβάλλον (43,3%) και στην πλειοψηφία τους κρίνουν ότι απαιτούνται όρια /περιορισμοί στη χρήση

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!